

REVISTA ECONOMICĂ

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC

Organul oficial al asociațiunii institutelor financiare românești din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș „SOLIDARITATEA” Sibiu

Apare odată pe săptămână.

Redacțiunea și administrațiunea: Sibiu, Strada Bayer Nr. 1—3.

Abonamentul pe an: în față: pentru autorități, bănci și întreprinderi Lei 500—; pentru particulari Lei 400—; pentru cooperative, funcționari publici, de bancă și comerciali Lei 300—. În străinătate Lei 800—. Taxa pentru inserțiuni: de fiecare □ cm. Lei 6—

Director: **Constantin Popp.**

Redactor: **Dr. Mihai Veliciu.**

Sumarul:

Noua lege a concordatului preventiv. — Stabilizare și bilanț. — Înființarea de burse în Ardeal și Banat. — A XII-a scrisoare către plugari. — Situația. — *Cronică:* Aniversarea de 25 de ani de serviciu a directorului Ioan Ghișa dela banca „Crișana” Brad. Situația tezaurului public. Banenote false de 1000 Lei. Dolari falși.

Noua lege a concordatului preventiv.

(Observațiuni critice).

(Urmare).

Eficacitatea practică a garanțiilor statuate prin lege pentru conservarea patrimoniului debitorului depinde nu numai de felul de organizare a controlului și supravegherii, dar și de efectele de drept atribuite de lege anumitor acte juridice cu privire la capacitatea juridică a debitorului și la actele juridice ale terțelor persoane. Între acestea cele mai importante sunt efectele introducerii cererii de concordat, efectele admiterii cererii adecă a deschiderii procedurii de concordat și efectele concordatului votat și omologat (confirmat) de justiție.

Legea a preluat din concordatul forțat ardelean efectele deschiderii procedurii și a concordatului omologat, declarând fără efect drepturile de preferință (gaj, ipotecă) câștigate după aceste date și în decurs de 60 zile cari premerg înaintării cererii de concordat, dar a omis să fixeze efectele pe care trebuie să le aibe introducerea cererii până la ziua deschiderii procedurii de concordat. Concordatul forțat ardelean pentru acest interval de timp, care poate să dureze 15—30—45 zile, a interzis debitorului actele de înstreinare și grevare. Legea nouă nedispușând în aceasta privință, debitorul de

reacredință va putea să-și înstreineze sau să-și greveze în acest timp o parte din averea sa, favorizând pe unii dintre creditorii săi, cu ajutorul cărora va putea să voteze concordatul și să păgubească pe cale frauduloasă pe ceilalți creditori.

O gravă omisiune este și aceea, că legea nu stabilește efectele juridice ale stingerii procedurii pentru cazul când după stingerea procedurii de concordat se deschide falimentul. În ordonanța concordatului ardelean s'a dispus, că efectele de drept legate de toate actele procedurii de concordat rămân valabile și în procedura de faliment. În lipsa unei dispozițiuni exprese sub regimul legii în vigoare în procedura de faliment nu se va putea opune nulitatea actelor dolozive săvârșite de debitor în procedura de concordat, pentrucă odată stinsă procedura de concordat, se sting și toate efectele ei. Creditorii sunt expuși prin urmare la eventualitatea de a nu mai primi nimic în faliment.

Principiul fundamental al concordatului preventiv sau forțat este tratamentul egal al tuturor creditorilor chirografari, în sensul căruia nu se pot stipula în concordat pentru unii creditori condițiuni mai favorabile, decât pentru ceilalți. Acest principiu având importanță capitală, îndeosebi la stabilirea actelor frauduloase, trebuia accentuat expres în lege, așa cum face concordatul forțat ardelean. În noua lege se poate numai deduce existența acestui principiu din sancțiunile penale statorite pentru cazul când debitorul a convenit să plătească „unuia sau mai multor creditori o cotă superioară aceleia arătată tribunalului pentru omologare” (§ 52, p. 3).

Calificăm însă de ingenioasă și norocoasă inovația legiuitorului, în virtutea căreia creditorii concordatari în termen de 5 ani dela expirarea termenului de plată stipulat în concordatul omologat pot valorifica față de debitor pe cale de acțiune civilă acea parte din capital — fără a putea pretinde și dobânzi, — cu care s'au redus creanțele lor originale în urma concordatului, cu condiția însă ca creditorii reclamanți să dovedească că activele comerciantului concordatar depășesc activele cu cel puțin 20% (§ 50).

Acestei inovațiuni i se face obiecțiunea, că expunând pe comerciantul care a beneficiat de concordat, molestărilor și vexațiunilor continue ale creditorilor, nu se va putea reface economiceste. *)

Modesta părere a subsemnatului este că aceasta inovație a fost necesară și binevenită tocmai pentru a contrabalansa inechitatea ce rezidă în instituția concordatului prin reducerea forțată a creanțelor convenționale. Inovația legii prin soluția cu caracter de compromis este menită să împace sistemul infangibilității convențiilor, — principiu adoptat de legislația italiană și belgiană, — cu principiul anglo-german al riscului creditului, în sensul căruia instituția concordatului este îndreptățită în principiu prin faptul că creditorul poartă riscul plasării capitalului și este și conștient de acest risc în momentul când își împrumută banii.

Dacă lacunele și erorile de fond relevate mai sus dovedese în primul rând concepții greșite de drept, gravele greșeli de ordin procedural denotă chiar o culpabilă superficialitate din partea autorilor legii concordatului preventiv.

Procedura de concordat fiind o procedură grațioasă, ar trebui după natura ei să aibe o reglementare sumară, simplă și expeditivă, care este asigurată numai în sistemul judecătorului unic. Legea însă pare că din adins a complicat și îngreunat procedura cu introducerea sistemului greoiu al completelor tribunalului, statuând o sumedenie de căi de atac, ca contestații și apeluri contra încheierilor judecătorului delegat la tribunal, și apel contra sentinței și deciziunilor tribunalului la Curtea de apel, astfel că tribunalul funcționează deodată ca instanță de fond

atât în completul său, cât și prin judecătorul delegat și ca instanță de apel în rezolvirea apelurilor date contra deciziunilor judecătorului delegat: o învălmășală hibridă de atribuțiuni și instanțe cum nu se află în alte legislațiuni, și care jignește simțul de drept al ori-cărui jurist consumat nu numai în urma imposibilei organizări de competențe dar și prin termenii tehnici nepotriviiți. Anume legea în contra deciziilor judecătorului delegat admite *apel* în loc de recurs și omologarea concordatului se face prin *sentință*, care se dă numai în procese cu caracter contradictoriu și nu în procedurile grațioase.

Concordatul forțat ardelean prevedea obligativitatea creditorilor de a declara tribunalului creanțele lor. Aceste declarațiuni serveau pentru a se putea constata în baza lor toți creditorii. Legea nouă a omis această dispoziție și astfel judecătorul delegat la compunerea tabloului creditorilor este avizat exclusiv la registrele și la indicațiunile unilaterale ale debitorului. Creditorii cari nu sunt cuprinși în tablou, se vor putea totuși prezenta la adunarea creditorilor și vor putea pretinde admiterea lor la vot și înscrierea în tabloul creditorilor.

În sensul legii creditorii se citează prin scrisori recomandate la adunarea creditorilor în fața judecătorului delegat în vederea votării asupra concordatului și la desbaterea de omologare în fața completului tribunalului, adică la actele cele mai importante în procedura de concordat. Acest sistem nu este practic și nu servește interesele creditorilor, pentru că în felul acesta concordatul se poate vota și omologa și fără știrea și participarea creditorilor, cari — fiind absenți de acasă sau din ori-care alt motiv — nu au primit citația recomandată și instanța nu poate constata acest fapt. Trebuia înscris în lege sistemul citațiilor normale judecătorești cu dovezi de înmânare sau al citațiilor prin poștă cu *retour-recipisă*.

Conform concordatului forțat ardelean la desbaterea de concordat obiectul votării era: acceptarea sau refuzarea ofertei integrale a debitorului. În sistemul legii noi la adunarea creditorilor debitorul poate modifica oferta și creditorii pot face și ei noi propuneri. Desavantajul acestui sistem va fi, că dacă mai mulți creditori

*) A se vedea tratatul dlui Dr. E. I. Anca, invocat mai sus.

vor face propuneri diferite, ne mai fiind obiect unitar pentru votare, judecătorul va trebui mai întâiu să concentreze toate propunerile în una singură, adică să exopereze o înțelegere unitară, ceea ce e foarte greu fiindcă reclamă unanimitate de voturi, fiecare creditor având dreptul să ceară să se voteze asupra propunerii lui. Creditorii de reacredință din spirit de vexare pot să zădărnicească astfel votarea, sau în orice caz tratativele în vederea stabilirii obiectului unitar al votării și operațiunea votării se pot lungi până la infinit, ceea ce nu poate servi scopul procedurii care este urgența și simplitatea.

La votarea asupra ofertei de concordat hotărăște exclusiv *majoritatea creanțelor* fără considerare la numărul creditorilor, ceea ce nu este nici democratic și nici echitabil, pentru că astfel un singur creditor poate să majoreze pe toți ceilalți creditori cu creanțe mai mici. O știu din practică că sistemul acesta este un puternic stimulent pentru debitor de a se înțelege în secret cu titularul sau titularii creanțelor mai însemnate, acordându-le avantajii peste cota oferită în concordat și eludând astfel pe creditorii cu creanțe mai modeste. Era bine dacă se introduceau dispoziții pentru apărarea minorității, prevăzându-se și un număr minimal de creditori.

(Va urma).

Dr. Ioachim Tolciu, avocat în Cluj.

Stabilizare și bilanț.

Repercursiunile stabilizării monetașe asupra întreprinderilor economice private.

De Petre Porușiu, prof. univ. (Urmare).

Problema evaluării bunurilor trecute la inventar și bilanț este desigur foarte grea, din cauza relativității ori-cărei măsuri. Legiuitorul nu poate da decât directive, restul rămâne în sarcina contabilității, chemată să execute dispozițiile legii în conformitate cu spiritul ei. Victor Slăvescu în lucrarea sa „Analiza critică a bilanțului unei întreprinderi” (București, 1928), stabilește următoarele reguli cu privire la evaluarea imobilizărilor, bunurilor de fundațiune, cum le numește el: orice evaluare a bunurilor de fundațiune, în legătură cu valoarea lor de schimb sau cu prețul lor de pe piață dela un moment dat, înseamnă așezarea estimațiunii averei unei întreprinderi pe o bază șubredă (p. 67); în general baza de inventar pentru bunurile de fundațiune o constituie valoarea

de utilitate, exprimată prin prețul de cumpărare, la care se pot adăuga toate îmbunătățirile reale aduse și menite a-i spori valoarea și din care trebuie scăzută orice depreciere de uzaj sau depreciere economică; în cazul când dintr-o cauză sau alta, valoarea de utilitate (egală cu valoarea de procurare) scade, în ceea ce privește prețul pieței, numai această valoare redusă este de luat în seamă și de trecut în inventar (p. 68).

Trecând la examinarea amănunțită a imobilizărilor, trebuie să ne reamintim distincțiunea ce am făcut între active corporale, ca terenurile, clădirile, instalațiunile, mobilierul, materialele pe de o parte și active încorporale, ca fondul de comerț (vadul comercial), cheltuielile de fondare, concesiunile, brevetele, licențele și mărcile de fabrică sau comerț pe de altă parte.

Terenurile afectate ca atare exploatațiunii industriale nu sunt expuse deprecierei, afară de cazul deplasării centrului economic; din contra — prin conjuncturile economice dela războiul încoace, valoarea multor terenuri a crescut considerabil. În bilanțul revalorizat se vor separa terenurile de alte imobile și se va înscrie prețul lor de cost, sau când valoarea de circulație ar fi mai mică, aceasta din urmă. Numai în acest chip vom putea avea un tablou clar despre valoarea terenurilor ce posedă întreprinderea.

Regula generală, pe care am stabilit-o relativ la evaluarea imobilizărilor, are deosebită importanță la *clădirile și construcțiunile* industriale și de raport. În privința acestora este generală constatarea, că valoarea și rentabilitatea lor nu a crescut în proporție cu deprecierea valutară, astfel că valorizarea lor nu se va putea face decât pe baza prețului de vânzare, care iarăși va trebui stabilit prin experți, iar expertiza va trebui să țină samă de vechimea clădirilor și de ori-cari alte împrejurări relevante.

La *instalațiuni* — prin cari înțelegem instalațiunile fixe, ca conductele de apă, electricitate și alte asemenea — se va stabili valoarea prin estimațiune, această metodă fiind mai simplă. Valoarea instalațiunilor va putea fi și înglobată în valoarea imobilelor. Cum însă instalațiunile trebuiesc amortizate în timp relativ scurt, vor putea fi complet neglijate, dacă sunt deplin amortizate. Valorizarea instalațiunilor prin aplicarea coeficientului de depreciere a valutei, deși e posibilă, nu e practică, fiindcă ar fi o operațiune complicată și nu ar da rezultate mai exacte. Analog ca la instalațiuni vom proceda la mobilier.

Mai mult decât instalațiunile, necesită amortizare, continuă reînnoire și îmbunătățire *materialul și utilajul*. Aici intră mașinile, instrumentele, modelele, mijloacele de transport. (V. Slăvescu, op.

cit. p. 65). Investițiile și amortizările la conturile de material și utilaj se fac an de an și în consecință — reevaluând materialul și utilajul în baza prețului de cost, — va trebui să ținem seamă de toate cheltuielile, cari nu au fost trecute în contul cheltuielilor generale. Având odată fixată valoarea actuală în noul etalon, vom continua a înscrie cota de amortizare pentru restul anilor, s. e. dacă timpul de amortizare normal al unei mașini ar fi de zece ani și mașina ar fi fost în funcțiune șase ani, valoarea stabilită în bilanțul de revalorizare va trebui amortizată în patru ani. În cazuri excepționale, cum ar fi cazul unei mașini neutilizabile din cauza unei invenții mai noi, vom proceda chiar la amortizări extraordinare.

Goldbilanzverordnung cuprinde dispozițiuni speciale pentru redactarea bilanțurilor revalorizate ale societăților pe acțiuni, în comandită pe acțiuni și cu răspundere limitată; art. 4, al. 1 dispensează numitele societăți de observarea dispozițiilor — art. 216, pct. 2, 3 din cod. com. (HGB.) și art. 42, pct. 1 din legea societăților cu răspundere limitată (GmbHG.) — privitoare la evaluarea imobilizărilor. „Vermögensgegenstände sind höchstens zu dem Anschaffungs- oder Herstellungspreis anzusetzen“. (HGB. art. 216, pct. 2). „Anlagen und sonstige Gegenstände, die nicht zur Weiterveräußerung, vielmehr dauernd zum Geschäftsbetriebe der Gesellschaft bestimmt sind, dürfen ohne Rücksicht auf einen geringeren Wert zu dem Anschaffungs- oder Herstellungspreis angesetzt werden, sofern ein der Abnutzung gleichkommender Betrag in Abzug gebracht oder ein ihr entsprechender Erneuerungsfonds in Ansatz gebracht wird“. (HGB. art. 216, pct. 3). „Anlagen und sonstige Vermögensgegenstände, welche nicht zur Weiterveräußerung, sondern dauernd zum Betriebe des Unternehmens bestimmt sind, dürfen höchstens zu dem Anschaffungs- oder Herstellungspreis angesetzt werden; sie können ohne Rücksicht auf einen geringeren Wert zu diesem Preise angesetzt werden, sofern ein der Abnutzung gleichkommender Betrag in Abzug oder ein derselben entsprechender Erneuerungsfonds in Ansatz gebracht wird“. (GmbHG. art. 42, pct. 1). Legiuitorul german scoate bilanțurile de revalorizare de sub normele generale, în scopul ca imobilizările să poată fi evaluate chiar peste prețul de cost sau de producție, scăzut cu cuvenitele amortizări; el are în vedere utilitatea obiectelor și înlăturarea bilanțurilor pasive din cauza subevaluării activelor. Din contră codul comercial și legea societăților cu răspundere limitată stabileau o limită maximală: „das Gesetz will nicht, dass die Aktiva höher bewertet werden, als es im Paragraphen 40 und in den Ziff. 1—3

des Paragraphen 216 vorgeschrieben ist“. (Staub, Kommentar zum Handelsgesetzbuch, 1912, p. 979). Rosendorff (op. cit. p. 45) ne dă următoarea explicație cu privire la dispoziția din Goldbilanzverordnung: „Die Ausschaltung dieser Bestimmungen war in der Tat erforderlich, denn sonst könnte beim Einsatz der betreffenden Vermögensgegenstände noch zu alten Goldanschaffungspreisen der Fall eintreten, dass ein solcher Ansatz nicht mehr als gerechtfertigt erscheint und unter Umständen die Bilanzen formell eine Überschuldung ausweisen, die der wirklichen Vermögenslage der Gesellschaft nicht entspricht“ Kuncz Ö. (Az aranymérleg problémái, 1925, pp. 59, 70) zice că sinceritatea bilanțului poate fi restabilită pe o singură cale: prin noua evaluare, care trebuie făcută după regulile și principiile, cari sunt și astăzi în vigoare, în sensul că este interzisă evaluarea obiectelor patrimoniale peste și a datoriilor sub valoarea actuală reală. El propune următoarea formulare: în bilanțul de deschidere activele și pasivele se vor trece pe valoarea de circulație din ziua formării bilanțului, activele neputând depăși această valoare în nici un caz. Textele de lege vizate de Kuncz, în vigoare și în Transilvania, sunt următoarele: cod. com. ung. (trans.) art. 199, pct. 1: „averea societății va fi trecută cu valoarea, ce fiecare obiect are în ultima zi a anului de exercițiu al întreprinderii“; cod. com. un. (trans.) art. 28, al. 1: „bunurile și creanțele vor fi socotite în valoarea ce au avut în momentul înscrierii“.

Imobilizările corporale sunt și ele importante. Considerând însă, că bilanțul de revalorizare este un bilanț de deschidere — „Goldbilanzverordnung“-ul german îl numește astfel — și că scopul lui e acela de a arăta în mod exact, exprimat în noua valută, capitalul real de care dispune întreprinderea, va trebui să evităm orice majorare a activelor corporale, cum ar putea rezulta din supraevaluări sau din menținerea unor posturi pur contabile. Aplicând acest principiu fondului de comerț (vadului comercial), îl vom arăta în bilanț pe prețul de cost sau pe valoarea în care a fost aportat, dacă nu este încă amortizat. Când fondul de comerț există ca activ în bilanț și evaluarea originală s'a făcut pe baza venitului mijlociu din ultimii ani, și valorizarea se poate face după aceleași principii. Cum însă între împrejurări normale amortizarea fondului de comerț trebuie efectuată într'un interval mai scurt, nu e cazul să intrăm prea adânc în valorizarea cotelor de amortizare, ci să tindem la amortizarea cât mai grabnică și completă, având în vedere scopul final, de a nu umfla bilanțul cu active nejustificate.

Inființarea de burse în Ardeal și Banat

Dorința ardelenilor și în primul rând al elujenilor de a avea o bursă de mărfuri în capitala Ardealului datează din primii ani de după unire. Importanța mereu crescândă, pe care Clujul o are în viața economică de dincoace de Carpați atât în urma situației sale geografice, cât și în urma intensei sale activități comerciale și industriale a justificat dela început cererea sa de a i se încuviința de cercurile cărmuitoare înființarea bursei mult dorite. Mișcarea pentru realizarea acestei dorințe a fost pornită și susținută de către conducătorii Camerei de comerț și industrie din Cluj, îndeosebi de dl I. F. Negruțiu actualul președinte al Camerei, care împreună cu secretarul general N. Căciula au bătut de nenumărate ori ușile ministerelor din București, dar până azi fără rezultat real. Eșecul acestor străduințe nu ne miră de loc. Ideologia guvernelor trecute, care cerea centralizarea forțată și accelerată pe terenul administrativ și în domeniul unificării legislative, nu putea admite o decentralizare economică prin crearea de instituțiuni economice de însemnătate bursei. Pe de altă parte cercurile economice din capitală își vedeau periclitate interesele lor prin deplasarea forțelor vii ale economiei publice în teritoriile alipite și în consecință sprijineau și influențau guvernele în denegarea cererii acestor teritorii cu privire la înființarea de burse.

Credem că în sfârșit chestia aceasta este pe cale de a fi deslegată în favorul solicitanților. Condițiunile favorabile sunt date prin schimbarea regimului, al cărui program este o decentralizare largă în toate domeniile de activitate publică. Decentralizării administrative trebuie să-i urmeze în mod logic decentralizarea economică. În conformitate cu acest principiu de program de guvernare drumul spre consolidarea și prosperarea statului duce prin Cluj, Timișoara, Cernăuți și Chișinău. Prima etapă în calea progresului economic în direcția citată mai sus va fi întemeierea bursei în Ardeal și Banat.

Pentru a duce mai aproape de realizare chestia bursei, s'a ținut în 3 I. crt., în sala festivă a palatului Camerei de comerț și industrie din Cluj, o întrunire impunătoare a delegaților tuturor Camerelor de comerț și industrie din Ardeal, Banat și din orașele de vest, și anume din Arad, Brașov, Deva, Lugoj, Târgu-Mureș, Sibiu, Timișoara, Oradea și Satu-Mare. Camera de comerț și industrie din Cluj a fost reprezentată prin președintele ei dl I. F. Negruțiu, vicepreședintele Mircea Constantin, senator și Dr. Iosif Sebestyén, precum și prin secretarul general dl Nicolae Căciula. Acestei consfătuiri i-a conferit

o deosebită importanță faptul că a fost prezidată de noul președinte al Uniunii camerelor de comerț și industrie: dl Mihail Manoilescu asistat de directorul general al acestei Uniuni, dl Cristodorescu. Președintele, care prin cunoștințele lui vaste și cu maniere cu adevărat civilizate, a câștigat respectul și simpatiile unanime ale tuturor delegaților neexceptând nici pe minoritari, în cuvântarea de deschidere a indicat ca scop al consfătuirii *alegerea reședințelor bursei* ce se vor înființa, afară de aceasta desbaterea și studiarea problemelor de ordin general economic.

Consfătuirea a decurs până la sfârșit într-o atmosferă sărbătorească. Au luat cuvântul pe rând dnii Ioan Oprea, președintele Camerei de comerț din Timișoara, cerând bursa pentru Timișoara, dl Ioan F. Negruțiu, Dr. Iosif Sebestyén, Dr. L. Gherman, Iacob Schwartz cerând bursa pentru Cluj, dnii C. Mircea și Ștefan Farkas cerând bursa de mărfuri pentru Oradea. Dl ing. Petrescu delegatul Camerei dela Arad a cerut să se înființeze arbitraje pe lângă fiecare Cameră de comerț, dl Iacob Schwartz din Cluj a cerut înființarea întreprinderilor libere în toate orașele mai însemnate. Delegatul Camerei dela Satu-Mare a cerut intensificarea legăturilor de comerț cu Cehoslovacia și în acest scop încheierea cât mai grabnică a unei convențiuni comerciale pe baza noului tarif vamal. Dl senator Mircea a făcut declarația de mare importanță, că România deși stat agrar, este pe calea cea mai bună de a deveni stat exportator de produse industriale și în consecință cere ca Uniunea Camerelor să sprijinească cu toată tăria industria națională. Dl M. Manoilescu reflectând la observațiunile oratorilor a spus, că convingerea sa este, ca numai în acele orașe să se înființeze burse, cari concentrează ample interese economice și cari sunt centre de intensă activitate economică. Intre aceste orașe cele mai indicate de a primi burse sunt numai două: Clujul și Timișoara. Înființarea de prea multe burse nu ar fi rațională și din pricina marilor cheltuieli de întreținere. Pentru apărarea intereselor comerciale și industriale ale orașelor de vest: Arad, Oradea și Satu-Mare crede de necesară înființarea de întreprinderi vamale și zone libere în aceste orașe. A mai anunțat că pentru promovarea activității de export și îndeosebi pentru încurajarea și accelerarea exportului de cereale s'a înființat în capitală un oficiu de export, în organizarea cărui vor fi atrase și personalități din provinciile alipite.

După cuvântarea și propunerea dlui M. Manoilescu conferința delegaților a adus o moțiune, în care cere înființarea alor două burse de efecte și mărfuri cu sediul în Cluj și în Timișoara.

Având în vedere cheltuielile însemnate ce reclamă înființarea și întreținerea burselor, considerând apoi criza acută, care bântuie în toate ramurile de producție economică și îndeosebi criza gravă în târgul acțiilor, părerea noastră este, că ar fi deajuns deocamdată o bursă de efecte și de mărfuri în Cluj și o bursă numai de mărfuri în Timișoara.

Suntem siguri, că guvernul va aprecia dorințele comercianților și industriașilor ardeleni și bănățeni exprimate de reprezentanții lor autorizați în interesanta consfătuire dela 3 l. crt. și va rezolvi cât mai curând posibil chestia veche a burselor din Ardeal și Banat. *Dr. I. T.*

A XII-a scrisoare către plugari.

Sâmbătă, 9 Noembrie 1929.

Lumină! Cât de multă lumină!

Incheiu șirul scrisorilor prin cari am ținut să stau de vorbă cu d-voastră, plugăria din țară — acuma, când trebuie să punem cu toții umărul pentru așezarea agriculturii pe rosturile ei, să scoatem din pământ toată bogăția pe care ne-o poate da și să tragem din această bogăție tot folosul pentru cine o muncește și pentru Țara noastră.

Firește că n'am putut atinge decât o parte din nevoile agriculturii — și n'am putut să le ating decât în treacăt.

Ce am urmărit prin publicarea acestor scrisori în mai toate gazetele din țară și încă în câteva sute de mii de foi trimise în sate?

N'am urmărit să vă învăț eu numai decât meșteșugul plugăriei, pe care desigur, mulți îl cunoașteți mai bine. N'am să ascund, însă, că am chibzuit că multe din sfaturile mele vor prinde bine pentru mulți plugari, chiar de îndată, pentru îndreptarea multor slăbiciuni ale gospodăriei agricole. Căci așa e omul: un sfat bun îl poate prinde de ori unde, chiar trăgând cu urechea la un trecător, dar nu știu de ce îi vine să cântărească cuvântul și după cel care-l spune. Acelaș sfat, spus de pe un scaun mai înalt, lumea îl socotește ca un cuvânt scris pe coală timbrată și-i dă mai mare preț! Mi-am zis deci, să folosească scaunul încredințat de țară, pentru a răspândi cât mai larg un sfat și un îndemn. Știm toți că agricultura nu se învață cu sfaturi și cu îndemnuri. Totuș, am marea mulțumire să vă vestesc că am primit știri din multe părți din țară, că sătenii cari mai înainte nu știau să prețuiască în toată puterea o sămânță bună față de una slabă — în urma îndemnelor din scrisoarea a II-a și a măsurilor practice pe cari le-am luat, aleargă cu sete după sămânță curată și de soi bun. Iată deci un folos venit îndată. Tot așa eu îngrășămintele și cu altele; ceea ce probează că nu e așa de greu, pe cât se crede, să urnești din loc plugarul român!...

Dar gândul meu, în fundul lui, a fost să vă trezesc sufletul d-voastră de plugari, să pun în șterbere acest suflet, să-l sfredelesc cu întrebă-

rile mari cari frământă acuma sufletul agricultorilor din toată lumea; și astfel să căutăm și să găsim leacul împreună: Stat și agricultori.

Agricultura nu mai este azi un cântec care se cântă neschimbat din moși strămoși. Agricultura nu se mai face azi numai cu „oasele“ — adică numai cu munca trupului: Capul plugarului, mintea lui, produce azi mai mult decât brațul.

Această minte plugărească trebuie frământată în toată căpisterea țării — pentru a pune la trudă pe fiecare în parte și pentru a lega cugetare de cugetare și plugar de plugar ca roată de roată la o mașină; și astfel mașinăria agricolă a țării să meargă repede și bine.

Ați văzut câtă pagubă se adună pentru țară din nepriceperea unuia și altuia.

Azi în fața mașinelor cari scormonesc pământul în locul brațului; în fața cărăușiei cu vaporul și cu aeroplanul, în locul carului cu boi; în fața vânzărilor și a cumpărărilor prin telefon la mii și mii de kilometri depărtări; în fața luptei pe care o duce fiecare țară să-și apere izvoarele ei de bogății — azi, zic, nu mai merge ca pe vremea veche, când era deajuns să muncești vara cu oasele, să cadă la vreme o ploaie-două — și apoi să treci la odihnă liniștit, după sobă tot timpul iernei, ca ursul în bârlog până dă în primăvară. Așa trăia lumea altădată pretutindeni, așa trăia și la noi — și ne țineam și noi de cârd.

Astăzi însă cumpăna lumii s'a schimbat în folosul celor cari înjugă la plug întâiu mintea și apoi boii. Și trebuie să grăbim și noi ca să nu ne dea cumpăna lumii peste cap.

Agricultura este pentru întreaga țară românească marea întrebare. Iar la această întrebare, trebuie să cugete întreg norodul — și sate și orașe — dar mai ales d-voastră, plugarii înșivă.

„Credit, organizare și educație“ sunt: „Tatăl, Fiul și Sfântul Duh“ al agriculturii române.

Și dacă chestia Creditului atârnă mai ales de Guverne, apoi chestia organizării și îndeosebi a educației, atârnă mai ales de „focul sfânt“ care poate zăcea în adâncul sufletului fiecăruia dintre d-voastre.

Incere să suflu în acest foc, să spulber cenușa așezată de „rutină — tradiție — obicei — moștenire“ și să trimit plugarul la marea școală a nevoilor agriculturii.

Să învețe cât mai bine meseria agriculturii — așa cum o cer timpurile de azi — și să se străduiască la o cât mai bună organizare — pe urzeala cooperăției și sindicatelor agricole.

Pentru învățatul meseriei agricole am întocmit o Lege care dă puțința și agriculturului bătrân să învețe: „Legea pentru organizarea învățământului agricol și casnic de gradul I și al II-lea și de popularizare“.

După această lege școala nu e făcută numai pentru copii și numai ca să dea un certificat. Școala este o ucenicie care-ți pune — la orice vârstă — fereastră la suflet ca să poți înțelege și face o treabă mai repede, mai bine, mai cu spor.

Școala nu se face numai în bancă, numai pe carte și la tablă. Școala se face și acasă, la vecin, pe drum, în câmpie, în călătorie. Deschizi ochii, destupi urechile, te silești să înțelegi, când nu înțelegi întrebă, întrebă în dreapta — întrebă în

stânga, umbli și alergii după cel priceput, te rogi de el să te sfătuiască.

Legea rânduește tot felul de astfel de școli practice pentru gospodari.

Agronomii cari au învățat carte și cari au făcut și practică, — cei cari au dat dovadă că n'au învățat degeaba, vor fi puși la îndemâna plugarilor să dea sfaturi și pilde. Camerele agricole, administrațiunile județene și regionale, învățătorii, preoțimea, vor fi îndemnați să arate cu vorbă și fapte ce știu ei mai bine pentru îndreptarea agriculturii.

Astfel vor lua ființă pe la sate:

Școli de ucenici agricoli pentru băiețandri cari între școală și armată se cuvine să învețe mai bine meșteșugul agriculturii după-cum se potrivește pe acolo pe unde trăiesc.

Școli de iarnă unde vin câteva luni (tarna) oameni de toate vârstele să afle ce îmbunătățiri se pot face meșteșugului agricol și unde vor fi trimiși ca dascăli cei mai buni cunoscători ai agriculturii.

Vor fi astfel de școli și pentru femei, în timpul când au mai puțin de lucru la gospodărie.

Se vor ține apoi șiruri de lecții, pe rând, în sate — la școli sau pe câmp, sau acasă la gospodăria unuia și altuia.

Se vor orândui expoziții în cari să se arate ca la bălci — tot ce s'a făcut mai de seamă de agricultorii din partea locului (cereale, animale, păsări, fructe, brânzeturi și altele), și cele mai frumoase produse se vor premia.

Cete de gospodari vor fi plimbați în cele mai înaintate părți ale țării, să vadă ce poate face în plugărie o minte mai luminată.

Se va ajuta răspândirea cinematografului, unde să se vadă viața vie a agriculturii înaintate; precum și radio, acea mașinuță care aude și grăește cuvintele la mi de chilometri, de vorbește unul la București și ascultă o țară întreagă, — (și nu costă decât câteva mii de Lei), cum am văzut la plugarii țărani din Cehoslovacia.

Împreună cu Ministerul Școlilor vom rândui lecții agricole pentru absolvenții școlilor primare — și cu Ministerul Armatei, lecții agricole pentru soldați.

Legea cea nouă caută să pună la treabă tot ce avem pentru luminarea plugarilor.

Înțelegeți însă, că acest lucru nu aduce mare folos dacă-l veți socoti ca o satara-belea, ca o nouă corvoadă.

Nu am destulă putere să vă îndemn să gândiți mereu la agricultură și să alergați fără ostenală după învățăminte.

Trag nădejde ca aceste scrisori să-și ajungă ținta: desmormirea sufletului plugăresc și pornirea lui pe drumul cugetării și luminării agricole.

Această frământare a minții în jurul treburilor agricole, am urmărit-o și pentru populația orașelor (cititoare a gazetelor) care adeseori înțelege rău pe agricultor: „un țaran care a luat pământul pe degeaba, și acuma ne speculează pe noi, cei dela orașe“. Cât de greșit a înțeles pe plugar, va vedea din citirea scrisorilor. Ca și plugarul așa și orașanul, va putea vedea că viața orașelor, viața Țării însăși, sunt legate de aceste probleme ce privesc agricultura.

Iar corpul agronomilor și toți cei chemați să facă educația agricolă a țărănimii, sper că prin citirea scrisorilor, vor simți și un îndemn propriu sufletesc pe lângă cel oficial și vor găsi cadrul general în care au a urmări problemele de îndrumare agricolă.

Mulțumesc dlor Directori de gazete cari au binevoit a publica cele 12 „Scrisori către plugari“.

Și mulțumesc tuturor celor ce se vor face răspânditori îndemnurilor ce ele cuprind.

I. Mihalache

Ministrul Agriculturii.

Situația.

Cu toate că dl M. Popovici, unul din cei mai valoroși stâlpi ai partidului național țărănesc a părăsit guvernul, ramura țărănistă încă nu-și vede asigurat echilibrul de forțe. Impresia în public este că unii țărăniști au ce au cu ardelenii și totodată și cu ardelenismul. E și firesc de altfel să fie așa. Unii dintre conducătorii țărănismului regăteau și-au făcut educația politică în școala liberală. De vechile apucături politice cu greu se vor putea debarasa. Concepțiile lor politice și cu deosebire economice se bazează aproape în întregime pe teorii, cari mă îndoesc foarte mult, că se vor putea realiza. Nu grija de a duce la bun sfârșit reformele introduse pentru democratizarea și ameliorarea situației țării le este absoluta preocupare, — așa cum ar trebui să fie — ei considerațiuni de ordin personal și regional. Interesele generale ale partidului național țărănesc — care angajându-se pe răspundere proprie să reformeze în spre bine întreg organismul statului, și-a luat asupra-și enorme sarcini — sunt complet nesocotite.

Considerarea situației financiare a statului, aplicarea marilor reforme legiferaute în sesiunea trecută necesită o absolută solidaritate și abnegație.

Cadrele vechi ale autorităților au fost dizolvate. Acesta este cel mai ușor lucru. Organizarea și consolidarea nouilor cadre trebuie să urmeze deacum înainte. Pentruca această acțiune să poată da roade este absolută nevoie de liniște și concurență armonioasă între conducători.

*

Revirimentul produs în ultimele săptămâni în bursă se vede că nu a fost o simplă reacțiune provocată de niște prețuri extrem de apăsate et mișcarea prietinelor intime ai Creditului Minier, cărora prin ordine nu peste măsură de mari, le-a succedat ca în două-trei zile să urce Creditul Minier dela cursul de sub 400 la peste 600. Cu această ocaziune s'a dovedit că Creditul Minier are încă acea fantezie bogată, care în trecut ia dat posibilitatea să conducă tonul în bursă și să fie spe-

culat cu cea mai mare ușurință. Dealtfel cum s'au observat oarecari cereri, majoritatea detentori chiar vânzători fiind — s'au abținut dela vânzări sperând să realizeze prețuri mai bune și vor fi destui dintre aceia, cari voind să obțină prețul de peste 600, se vor uita cu jale la cursul rămas în urmă de 510.

Mișcarea Creditului Minier a produs într-o oare-care măsură urcarea prețului aproape a tuturor hârtiilor de prima mână.

Rentele deasemenea sunt ferme.

București.

Remizier.

CRONICĂ.

Aniversarea de 25 de ani de serviciu a directorului Ioan Ghișa dela banca „Crișana” Brad a fost, precum suntem informați, prilejul unei frumoase și călduroase manifestări de simpatie și recunoștință a Consiliului de administrație și a acționarilor față de tubilar.

În o ședință festivă, ținută după serviciul divin, munca și rodul activității de 25 de ani a directorului Ghișa au fost relevate în cuvinte elogioase și s'a decis, la propunerea Consiliului de administrație, crearea unui fond: „Fondul filantropic Ioan Ghișa” în sumă de Lei 200.000.—, care urmează a se dota treptat până va ajunge la Lei 1 milion. Din interesele acestui fond se va crea și susține o masă a studenților săraci dela liceul „Avram Iancu” din Brad.

Directorului personal, Consiliul de administrație, i-a oferit ca dar, din prilejul aniversării sale de 25 de ani de serviciu, un livret de depunere în valoare de Lei 100.000.—, precum și un tablou cu fotografiile tuturor membrilor Consiliului de administrație.

Frumoasa sărbătorire a directorului Ghișa s'a terminat cu o masă festivă, la care au participat aproape 150 de persoane.

Situația tezaurului public. La ministerul de finanțe s'au centralizat încassările de impozite pe Octombrie, cari se prezintă astfel:

Imp. directe	1.028,587.903
Imp. indirecte	1.157,235.347
Taxe de timbru	430,312.673
Monopoluri	599,320.455
Domeniul stat	91,830.903
Subvenții	6,484.227

MINISTERE

Comunicații	70,464.949
Finanțe	135,755.126
Interne	3,507.600
Justiție	14,744.812

Externe	7,335.964
Agricultura	1,297.121
Sănătatea	5,571.211
Munca	76.462
Industria	208,169.422
Războiu	3,199.444
Lucrări Publice	440.654
Instrucția	3,279.499
Culte și Arte	194.552
Total	3.767.808.324

Pe perioada dela 1 Ianuarie—31 Octombrie 1929 totalul încassărilor se ridică la cifra de Lei 26.625,266.390.

În acestea intră impozitele directe cu 6.379,166.316, impozitele indirecte cu 8.427,000.000, taxele de timbru cu 3.471,000.000, monopolurile cu 5.412,000.000, ministerul finanțelor cu 1.013,000.000 domeniul statului cu 642,000.000, ministerul de industrie cu 486,000.000, ministerul de comunicații 391,000.000; restul până la cifra de mai sus, fiind completat de încassările dela celelalte departamente.

Față de încassările de 26.625,266.390, s'a plătit pe aceeași perioadă 1 Ianuarie—31 Octombrie suma de Lei 24.678,309.982.

*

Din rapoartele trimise de administrațiile financiare, se constată că *încassările cele mai bune le prezintă administrațiile din Ardeal, în frunte cu județul Bihor, unde contribuabilii au plătit aproape 80 la sută din datoriile lor către stat.*

Situația generală a încassărilor este, după cum se vede, destul de bună și există foarte serioase speranțe ca, până la 1 Ianuarie 1930, când se încheie suplimentul de an bugetar, bugetul să se soldeze fără deficit.

*

Bancnote false de 1000 Lei. De câțva timp s'a constatat că circulă în țară noi bancnote false de 1000 Lei din seria celor falsificate în Băilești (Dolj).

Banca Națională a sesizat Prefectura poliției Capitalei că, complicii falsificatorilor din Băilești, cari pentru moment au reușit să scape de sub urmărirea autorităților, au pus în circulație o nouă serie de bancnote false de 1000 Lei.

Bancnotele se poate cunoaște după hârtie, care este inferioară și fără lustru.

Culoarea bancnotei este închisă, iar filigramele nu sunt reușite.

*

Dolari falși. Tezaurul din Washington a înștiințat poliția Capitalei, că s'au falsificat bancnote de 10 și 20 dolari ai băncii „Federal Reserve” din Missouri, seria 1928.

Portretul lui Jackson, secretarul tezaurului, este imperfect.